ROZHÝBAT TĚLO I DUŠI...

Dům s pečovatelskou službou v Chrudimi více než co jiného připomíná venkovské šlechtické sídlo. Od ředitelky Centra sociálních služeb a pomoci tohoto malebného východočeského města, paní Ivany Bohaté, jsem se ke svému úžasu dověděla, že nejde o rekonstruovanou historickou stavbu, ale o zcela nový objekt, který byl vybudován roku 1998. Tím se ve městě rozšířila možnost péče o seniory. Pak už jsme si však nepovídaly o budově, ale spíše o její „lidské náplni" a hlavně o aktivizačních programech pro seniory, které právě v Chrudimi zvládají na jedničku.

Co si vlastně můžeme představit pod pojmem „domy s pečovatelskou službou"?

Asi bych nejprve měla říci, že Centrum sociálních služeb a pomoci v Chrudimi bylo zřízeno jako organizace, která poskytuje a koordinuje sociální služby pro všechny potřebné obyvatele města. Z toho vyplývá, že každý, bez rozdílu věku, splňuje-li zákonná kriteria, může těchto služeb využít.

Ostatní zájemci mohou využívat aktivizačních programů, pořádaných CSSP.

Náš dům s pečovatelskou službou byl koncipován tak, aby nesloužil pouze svým obyvatelům, ale aby mohl být využíván širokou veřejností. Jeho zázemí nám to umožňuje.

V roce 1993, kdy jsem nastoupila do této organizace jako vedoucí pečovatelské služby, byl hlavní náplní této služby, obrazně řečeno, „kbelík a hadr".

Dnes je provoz domu s pečovatelskou službou zajištěn natolik, že je zachována důstojnost člověka, je respektováno jeho soukromí. S tím, že pokud pomoc potřebuje, je mu dostupná 24 hodin denně, 365 dnů v roce. Rozsah služeb je takový, že umožňuje klientům setrvat v DPS co nejdéle, umístění do domova důchodců se stává pouze vyjímkou. Pro udržení dosavadních tělesných a duševních schopností seniorů je připravena řada aktivizačních programů, jak skupinových. tak individuálních.

Aktivizační programy jsou jedním z prostředků, které velmi pozitivně ovlivňují soběstačnost a působí jako prevence předčasných závislostí na péči. U nás probíhající programy zahrnují například: kondiční cvičení, cvičení paměti, čtenářský kroužek a „Chrudimskou universitu třetího věku". To samozřejmě není kompletní výčet našich aktivit. Jezdíme také plavat do bazénu, kde také s klienty cvičíme. Dále v domech s pečovatelskou službou probíhá pracovní terapie, muzikoterapie, posezení při kávě, pořádáme besedy, přednášky, jezdíme na rekreace a na výlety. Docházejí k nám bratři faráři – to se pak z naší společenské místnosti stane modlitebna. Společně s klienty oslavujeme jejich kulatá jubilea, Vánoce, Velikonoce…

Myslíte, že kdybyste pro klienty tyto programy nepořádali vy, sami by nic z toho nedělali?

Mám zkušenost, že ne. V roce 1993, kdy jsem začala v DPS pracovat, nazvala jsem pro sebe domy s pečovatelskou službou „domy smutku". Pečovatelky vběhly do domácnosti, doslova toho člověka ometly hadrem, sdělily mu, že nemají čas a utíkaly dál… dost často se snažily ušetřit nějakou část pracovní doby pro sebe. Takhle jsem si však pomoc potřebným spoluobčanům nepředstavovala. Začala jsem tedy brzy s první aktivitou – kondičním cvičením. Měli jsme v té době dům s pečovatelskou službou na velice nízké úrovni. Byla v něm k dispozici pouze malá společenská místnost. Snažili jsme se však i v těchto podmínkách klienty aktivizovat. Průměrný věk v DPS byl tehdy asi 85 roků. Samozřejmě v tomto věku se muselo začínat pozvolna. Většinou cvičení probíhalo na židlích – začalo se s procvičováním drobných kloubů, s dechovým cvičením. Postupně tuto naši aktivitu začala vést sestra z domácí ošetřovatelské péče, která má kurz jednoduché rehabilitace.

Viděla jste postupem doby nějaký zřetelný efekt, ať už fyzický nebo psychický?

Ano. Vidíme, že aktivizační programy, terapie ovlivňují některé fyzické i psychické funkce. Často vedou k odstranění napětí, zbavení se strachu, úzkosti. Při všech činnostech musí být navozena taková atmosféra, při které se každý účastník bude cítit dobře. Vše, co připravujeme, musí být v rámci možnosti klientů. Aktivity poskytují velký prostor k sebevyjádření, identifikaci sebe sama. Terapie jako taková slouží především k ob-

novení cesty komunikace, spontánnosti, kreativity, k udržení soběstačnosti co se týká pohybu a podobně.

Mohou aktivizační programy pomoci i ve zvládání stresu ze změny prostředí?

Také. Je však pravda, že klienty nemůžeme nikdy k ničemu nutit. My pouze nabízíme a záleží na každém jednotlivci, co ho z naší nabídky osloví. V tom mohou udělat hodně práce právě pečovatelky. Jde o denní nabídku programů – připomenout klientovi, co který den probíhá, v čem by určitá aktivita mohla prospět právě jemu, co by ho mohlo pobavit a pod… V případě potřeby doprovodit nebo dovézt na vozíku... Individuální programy provádí pečo-

vatelka v domácnostech pod dohledem vedoucí pečovatelské služby

O které typy programů je největší zájem?

To se nedá říci zcela jednoznačně. Nabídka, je dost pestrá. Natolik, že každý, kdo má zájem pro sebe něco udělat má možnost si některou aktivi-tu vybrat. Je to vidět na tom, že dům s pečovatelskou službou, kde máme 30 bytů a bydlí zde 32 klientů, navštíví týdně 240 seniorů z našeho města. Velký zájem je například o kondiční cvičení, které probíhá na židlích, míčích, žíněnkách, při hudbě – každý si může vybrat dle svých možností, dle svého postižení. Pokud se cvičení propojí s návštěvami bazénu, je zlepšení motoriky markantní.

O co je u nás obrovský zájem, který nás zprvu až překvapil, je „Chrudimská universita třetího věku". V současné době má cca 140 studentů ve dvou tématických kruzích: Historie Chrudimi a Zdravý životní styl. Každý z kruhů má dvě třídy, v nichž přednášejí erudovaní odborníci, takže úroveň je opravdu vysoká. Studenti chodí na přednášky, z nichž jim vyplývají úkoly. Například dostanou určité studijní materiály, ale další informace si musí sehnat samostatně. Každý přednášející velice hodnotí, jak zodpovědně se naši studenti ke studiu staví – velice pečlivě plní vše, co je jim uloženo. Přednášející vnímají velký zájem posluchačů a sami se těší na společně strávený čas.

Jak často jsou na vaší universitě přednášky?

Právě probíhá druhý semestr. Vždy jednou za čtrnáct dní máme dvě hodinové přednášky, mezi nimiž je přestávka. Často však zjišťuji, že doba jejich trvání se nastavuje – právě pro velký zájem a řadu dotazů. Každý semestr se rozdělen na šest cyklů.

Jaký je asi věk vašich studentů?

Nejmladší naší studentce je 55 let a nejstaršímu studentovi je 95 let. Což je někdy trochu oříškem pro přednášející. Jsme si vědomi toho, že bychom neměli brát možnost studia opravdu nikomu, takže přednášející se musí „poprat" s obsahem i se stylem přednášení, aby byl vhodný jak pro seniory poměrně nízkého, tak i vysokého věku a různé úrovně předchozího vzdělání.

Každý semestr zakončujeme malou slavností, pro případ, že by některému studentovi například zdravotní stav nedovolil pokračovat…

Je nějak vypozorovaný poměr zájmu o studium mezi muži a ženami nebo mezi lidmi s různým vzděláním a podobně?

Poměr zájmu mezi muži a ženami koresponduje i s demografickými výzkumy, které říkají, že ženy se obecně dožívají vyššího věku. Dost často zůstávají samy a proto služby využívají více než muži. Takže zákonitě i všech aktivit se zúčastňuje více žen než mužů. Také mohu říci, že v tom pokročilejším věku jsou ženy zpravidla aktivnější než muži. Nicméně při žádné z našich aktivit muži nechybí. Navštěvují Klub seniorů, zúčastňují se cvičení a studují na universitě. Zpočátku jsme měli představu, že otevřeme jen jeden ročník – pro dvacet, třicet seniorů – a že se vlastně společně s nimi začneme „tak trochu učit, jak nejlépe tento program připravit". Jenomže zájem byl tak velký, že nás to donutilo plány pozměnit.

Z čeho universitu financujete?

Podařilo se nám na ni získat grant Nadace open society Praha.

Která z dalších vašich aktivit je nějak zajímavá, či neobvyklá?

Vydáváme například časopis Chrudimský senior. Jeho původním cílem bylo přiblížit k sobě seniory z města a ty, kteří žijí v domech s pečovatelskou službou. Chtěli jsme, aby si časopis vydávali sami pro sebe. Začali jsme my, pracovníci centra, ale dnes už většina článků pochází z pera našich seniorských autorů. Časopis se tak stal vlastně dalším aktivizačním prostředkem, a to prostředkem velmi účinným. Navíc splňuje i informační funkci, neboť právě v něm se lidi dočtou, které další programy pro ně připravujeme.

A které to tedy budou? Či v nedávné minulosti byly?

Měli jsme již dva plesy seniorů (v roce 2001 a letos). Pořádali jsme je ve velkém sále Chrudimského muzea – což je krásný, reprezentativní prostor. Vzhledem k velkému zájmu jsme se rozhodli, že budeme v Chrudimi každoročně uzavírat plesovou sezónu. Už první ples byl pro nás neobyčejným překvapením – měli jme totiž plný sál, přes 400 lidí. Zúčastnilo se sice mnohem více žen, takže tancovala zpravidla žena s ženou, ale nevadilo to. Rozhodli jsme se tedy, že na druhém plese budeme některým z dam rozdávat motýlky, čímž z nich pro ten večer „uděláme muže". Ale letos to nebylo vůbec potřeba, protože už přišlo i překvapivé množství mužů.

Výstup z prvního plesu byl skutečně živelný – přání všech bylo jediné: aby tato akce nebyla ojedinělá. Na základě velkého zájmu o tanec vznikl i další aktivizační program, který jsme nazvali „Seznamte se, prosím". To znamená, že vždy jednou za měsíc si půjčujeme restauraci, kde tři hodiny hraje živá hudba a senioři mají možnost si zatančit i mimo již zmiňovaný ples. V letních měsících jsme tuto pravidelnost omezili, protože nebyl takový zájem, ale v zimě máme vždy plno.

Průměrný senior se u vás zúčastňuje jednoho aktivizačního programu nebo je navštěvuje třeba denně? Čili: kolik času z jeho života mu tyto programy naplní?

Samozřejmě záleží na zájmech toho dotyčného. Máme ale řadu seniorů, kteří navštěvují naprosto všechny programy a ještě tvrdí, že je jich málo. Takže nás nutí vymýšlet stále další a další.

Co dalšího tedy plánujete?

Například Filmový klub a další výlety Klubu seniorů. Sama sobě jsem dala úkol, že pokud budu v této organizaci pracovat, musíme každý rok vyjít s něčím novým. Aniž by se ubíralo z těch akcí, které už běží.

Myslím si, že u nás v Chrudimi, vzhledem k počtu seniorů, kteří slyší na naše výzvy o aktivitě v seniorském věku, můžeme už dneska mluvit o aktivním stáří.

Připravila: Hana Janišová